مروری بر وضعیت برخی متغیرهای پولی واجزاء آن در سال ۱۳۹۴

جدول ۱- وضعیت نقدینگی در اسفند ۹۴ (هزار میلیارد تومان)

شرح	مانده در پایان			درصد تغییر
	بهمن ۹۴	اسفند ۹۳	اسفند ۹۴	اسفند ۹۴ به اسفند ۹۳
پول	۱۲۳	۱۲۱	۱۳۶.۷	۱۲.۹
شبه پول	۸۵۲	۶۶۲	۸۸۰.۶	۳۳.۰
نقدینگی	۹۷۶	۷۸۲	۱۰۱۷.۳	۳۰.۰

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

نکات قابل توجه:

- ✓ آمار مربوط به نقدینگی ۱۰۱۷,۳ هزار میلیارد تومانی پایان سال ۱۳۹۴ نشان می دهد سهم پول ۱۳,۵ درصد و سهم شبه پول ۸۶,۵ درصد بوده است.
- ✓ نقدینگی از دو جزء پول و شبه پول تشکیل شده که افزایش هر یک از دو جزء مذکور، افزایش نقدینگی را به همراه دارد.
- ✓ رشد ۳۰ درصدی نقدینگی (مجموع پول[۱] و شبه پول[۲]) در اسفند ۹۴ نسبت به اسفند سال ۹۳ عمدتاً ناشی از افزایش سپرده‌های غیردیداری (شبه پول) بوده است.
- ✓ رشد شبه پول در سال ۹۴ تقریباً ۲,۵ برابر رشد پول بوده است. جذابیت نرخ سود سپرده های بلند مدت از عوامل اصلی رشد بیشتر شبه پول در سال ۱۳۹۴ در مقایسه با رشد پول می باشد.

[۱]- برابر با مجموع سپرده های دیداری با حجم اسکناس و مسکوک است.

[۲]- شبه پول همان سپرده های غیر دیداری است.

جدول ۲- اجزای پایه پولی[۳] بر حسب مصارف (هزار میلیارد تومان)

شرح	اسفند ۱۳۹۰	اسفند ۱۳۹۱	اسفند ۱۳۹۲	اسفند ۱۳۹۳	اسفند ۱۳۹۴	درصد تغییرنسبت به اسفند ۹۳	سهم در رشد پایه پولی ۹۴(واحد درصد)
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۲۶.۳	۳۳.۰	۳۳.۴	۳۵.۲	۳۷,۲	۵.۸	۱.۵
سپرده قانونی نزد بانک مرکزی	۳۵.۷	۴۹.۲	۶۷.۸	۸۵.۰	۱۰۱,۹	۱۹.۹	۱۲.۹
سپرده دیداری بانکها نزد بانک مرکزی[۴]	۹.۶	۱۱.۳	۱۱.۵	۳.۹	۵,۹	۵۰.۱	۱.۵
اسکناس و مسکوک نزد بانک ها	۴.۸	۴.۱	۵.۸	۷.۰	۸,۵	۲۱.۴	۱.۱
پایه پولی	۷۶.۵	۹۷.۶	۱۱۸.۵	۱۳۱.۲	۱۵۳,۶	۱۷.۱	۱۷.۱

منبع : داده های بانک مرکزی ج.ا.ا و محاسبات تحقیق

نکات قابل توجه:

- ✓ رشد تقریباً ۱۷ درصدی پایه پولی در اسفند ماه ۹۴ نسبت به اسفند ماه سال ۹۳
- ✓ افزایش سپرده‌های قانونی بانک‌ها اثرگذارترین عامل رشد پایه پولی در اسفند ماه ۹۴ (افزایش ۲۰ درصدی سپرده‌های قانونی منجر شده به میزان ۱۲,۹ واحد درصد به پایه پولی اسفند ۹۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل افزوده شود.)
- ✓ رشد تقریباً ۵۰ درصدی سپرده های دیداری بانک‌ها نزد بانک مرکزی نسبت به اسفند ۹۳ که منجر به افزایش ۱,۵ واحد درصدی پایه پولی شده است.
- ✓ رشد ۵,۸ درصدی حجم اسکناس و مسکوک در دست مردم، در نهایت منجر به افزایش ۱,۵ واحد درصدی پایه پولی اسفند ۹۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل شده است.

[۳]- نقدینگی از حاصل ضرب ضریب فزاینده پولی در پایه پولی به دست می آید.

۴- مجموع سپرده های دیداری و اسکناس و مسکوک نزد بانک ها، ذخایر اضافی (احتیاطی) بانک ها را تشکیل می دهد.

جدول ۳- وضعیت ضرایب فزاینده نقدینگی و پولی در اسفند ماه پنج سال اخیر

شرح	اسفند ۱۳۹۰	اسفند ۱۳۹۱	اسفند ۱۳۹۲	اسفند ۱۳۹۳	اسفند ۱۳۹۴	درصد تغییرنسبت به اسفند ۹۳	سهم هریک از اجزاء در تغییرات ضریب اسفند ۹۴
ضریب فزاینده نقدینگی	**۴.۶۳۴**	**۴.۷۲۱**	**۵.۳۹۸**	**۵.۹۶۶**	۶.۶۲۴	**۱۱.۰**	**۰.۴۹۹**
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۳۸	-۲۴.۰	۰.۰۳۸۱
نسبت سپرده قانونی به کل سپرده‌ها	۰.۱۱	۰.۱۱	۰.۱۱	۰.۱۱	۰.۱۰۴	-۵.۴۵	۰.۳۶۶۹
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۳	۰.۰۱	۰.۰۱۴۷	۴۷	۰.۰۷۸۲
ضریب فزاینده پولی[۵]	**۱.۲۱**	**۱.۱۶**	**۱,۰۱**	**۰.۹۲**	**۰.۸۹**	**-۳.۲۶**	-

منبع : داده های بانک مرکزی ج.ا.ا و محاسبات تحقیق

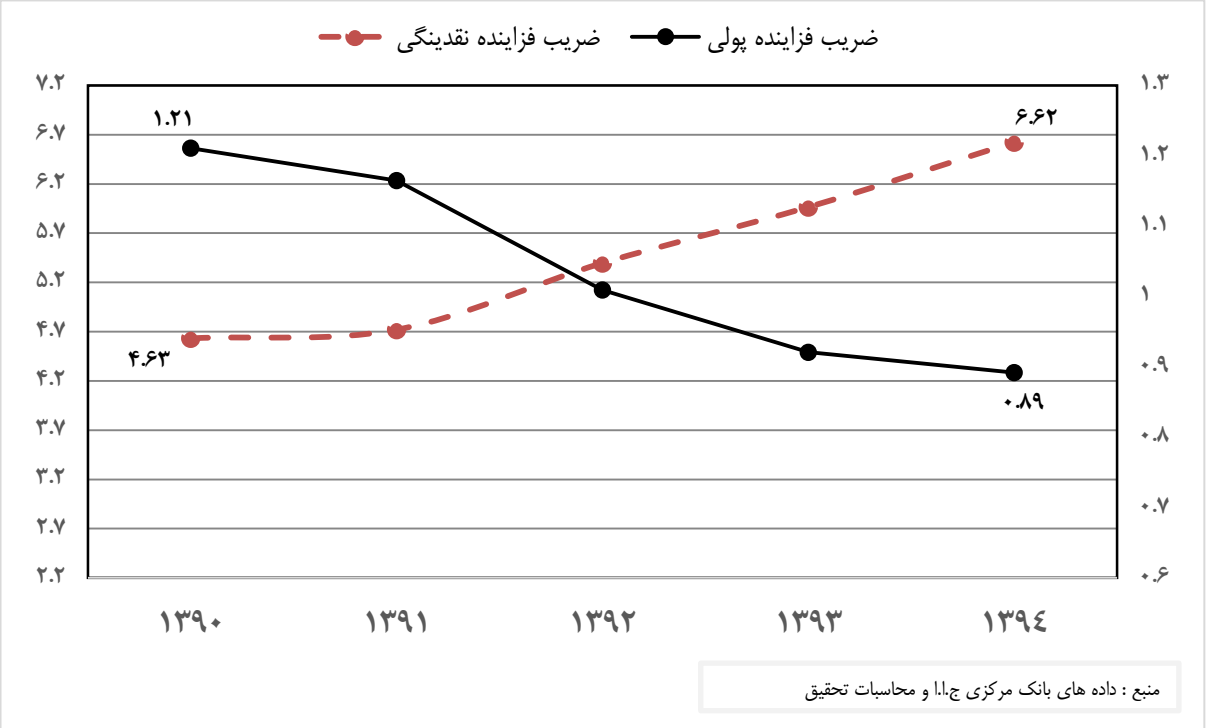
نکات قابل توجه:

- ✓ کاهش نسبت سپرده قانونی به کل سپرده های بانکی و اثر مثبت آن در رشد ضریب فزاینده نقدینگی- حجم سپرده قانونی بانکها در اسفند ماه ۹۴ با رشد ۲۰ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل به رقم تقریبی ۱۰۲ هزار میلیارد تومان رسید.
- ✓ افزایش نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده های بانکی و اثر منفی آن در افزایش ضریب فزاینده نقدینگی نسبت به اسفند ۹۳- ذخایر اضافی بانکها در اسفند ۹۳ حدود ۱۱ هزار میلیارد تومان بود که در اسفند ماه ۹۴ تقریباً به ۸,۵ هزار میلیارد تومان رسیده است. این احتمال وجود دارد که افزایش ذخایر اضافی در نتیجه افزایش اعمال نظارت های بانک مرکزی بر بانکها و یا تصمیم مدیریتی توسط خود بانکها بوده باشد.
- ✓ ضریب فزاینده نقدینگی در اسفند ۱۳۹۴ به رقم ۶,۶۲ واحد رسید که بالاترین رقم طی سالهای گذشته است. هر چقدر خلق پول و افزایش نقدینگی در اقتصاد یک کشور از طریق ضریب فزاینده نقدینگی، و نه از طریق افزایش پایه پولی(عامل افزایش تورم) انجام شود، نشان از کارکرد بهتر سیستم بانکی در زمینه بسط پول دارد.
- ✓ رشد بالاتر شبه پول در مقایسه با رشد پول طی دو سال اخیر منتهی به ۱۳۹۴، موجب شده تا علی رغم افزایش ضریب فزاینده نقدینگی در پایان سال ۱۳۹۴ (۶,۶۲)، شاهد کاهش ضریب فزاینده پولی در همین مقطع زمانی (۰,۸۹)، باشیم.

[۵]- محاسبه ضریب فزاینده پولی، مشابه ضریب فزاینده نقدینگی است با این تفاوت که در مخرج نسبت های سه گانه به جای کل سپرده ها از رقم سپرده های دیداری استفاده می شود.

- ✓ این در حالی است که سهم پول از نقدینگی در سال ۱۳۹۰ حدود ۳۴ درصد بوده که طی سالهای گذشته رو به کاهش داشته است. روند نزولی سهم پول از نقدینگی شاهد دیگری بر جذابیت نرخ سود بانکی و در عین حال سرعت کمتر رشد سپرده های غیر دیداری در سال ۱۳۹۴ (۱۳,۲٪) در مقایسه با رشد اسکناس و مسکوک و سپرده های دیداری (۳۳,۱٪) در سال گذشته است.
- ✓ ضریب فزاینده پولی از دیگر متغیرهای نشان دهنده وضعیت نظام بانکی است که توان بانکهای تجاری را برای افزایش حجم پول نشان می دهد به عبارتی دیگر، توان تولید پول در اقتصاد به ازای هر واحد پایه پولی، عملکرد ضریب فزاینده پولی را نشان می دهد.
- ✓ روند نزولی ضریب فزاینده پولی طی سالهای اخیر شاهد دیگری بر بالاتر بودن رشد سپرده های غیر دیداری در مقایسه با سپرده های دیداری است.
- ✓ روند مقایسه ای ضریب فزاینده نقدینگی و فزاینده پولی طی چند سال اخیر در نمودار ۱ نشان داده شده است. همانطور که در نمودار ملاحظه می شود شکاف بین دو ضریب فزاینده نقدینگی و پولی در پایان سال ۱۳۹۴ به ۵,۹ واحد رسیده که بالاترین رقم طی سالهای اخیر است.

نمودار ۱- روند ضرایب فزاینده نقدینگی و پولی طی ۵ سال اخیر

منبع : داده های بانک مرکزی ج.ا.ا و محاسبات تحقیق